СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, INC.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIV. Ч. 205. Джерзи Сити, Н. Дж., пятниця, 3. вересня, 1926. VOL. XXXIV. No. 205. Jersey City, N. J., Friday, September 3, 1926. THREE CENTS

ВІЙСКО ВИСТАВЛЯЄ МАШИНОВІ КРІСИ ПРОТИ СТРАЙКАРІВ

ПОТАКЕТ, Ровд Айленд, 1. вересня. — Нинішний день проминув у цілім окрузі ткальняного страйку без насильних подій.

Зате війско, покликане до стереження фабрик, приготовлялося немовби до облояного нападу ворога. Міст понад ріку Блекстовн, яким переходиться до фабрики Манвил-Дженкс Ко., стереже сильний відділ війска. При кінці моста уставлено два машинові кріси. Перед мостом уставлено огорожі з колючого дроту. До гідрантів міських водопроводів прикручено нові гумові проводи, щоби обливати водою людий, які важилибся наближатися до фабрики.

Серед звичайного в таких ситуаціях напруження не обійшлося без перепалок межи страйкарами а жовнірами, які все кінчилися тим, що жовніри проганяли провідників громади страйкарів.

Голова стейтової філії Американської Федерації Праці відбув з губернатором стейту конференції над способами полагодження страйку. Юнійний провідник мав поставити як найголовнійшу справу признанне юнії, себто викиненне з фабрики всіх неюнійних робітників.

СУДОВА ЗАБОРОНА ПИКЕТОВАННЯ.

НЮ ЙОРК, 1. вересня. — Найвисший суд нюйорського стейту заборонив юнії робітників жіночої одежі виставляти пикети перед фабриками фабрики одежі Тейлорд Вумен, бо пикети страшили робітників, які хотіли скебувати.

ПЕРЕГОВОРИ НАД ЗОРГАНІЗОВАННЄМ ПАСЕЙСЬКИХ СТРАЙКАРІВ В ФЕДЕРАЦІЮ ПРАЦІ.

НЮ ЙОРК, 1. вересня. — В Біблійному Домі велися нині переговори межи виконавчим комітетом з 9 людий, представляючих пасейських страйкарів, а урядниками Американської Федерації Праці щодо зорганізовання пасейських ткальняних робітників при Федерації Праці. Покищо постановлено, що в кождій фабриці має бути осібний юнійний льокаль. Дальші переговори в сій справі мають вестися 9. вересня.

АМЕРИКА НЕ МАЄ НІЯКОЇ ПРОПОЗИЦІЇ ВІД МОСКВИ.

ВАШИНҐТОН, 1. вересня. — Американський уряд заперечує вістку, буцімто він мав дістати запросини московського большевицького уряду до переговорів про виплату російських довгів Америці.

ПЕРШІ ПРИМОРОЗКИ В НОВІЙ АНҐЛІЇ.

БОСТОН, Месечузетс, 1. вересня. — Нову Анґлію навістив нині перший сьогорічний мороз. Передчасний холод пошкодив богато пільним плодам.

На Могок Трейл в горах Беркшерз температура зійшла до 30 степенів Фаренгайта.

ОТВОРЕННЄ МЕКСИКАНСЬКОГО КОНҐРЕСУ.

МЕКСИКО, 1. вересня. — Президент мексиканської републики Каес отворив нині мексиканський конґрес. У своїй промові Каес заявив, що найважнійшим питанием, яке має розвязати конґрес, є земельний закон. Лишень другорядним щодо важности питанием є боротьба католицької церкви против мексиканського уряду. Справа ся не є така важна, як її хочуть представити мексиканські епископи своїм вірним. Каес упевняв конґрес, що оба питання будуть вирішені після інтересів мексиканського народа, а не після інтересів заграничних сил.

„ЛИЦАРІ КОЛУМБА" ПРОСЯТЬ КУЛИДЖА ВМІШАТИСЯ В МЕКСИКАНСЬКІ СПРАВИ.

ПОЛ СМИТС, Ню Йорк, 1. вересня. — У президента Кулиджа була нині делеґація католицької організації Лицарів Колумба, яка домагалася від президента, щоби він уплинув через своїх дипльоматичних і конзулярних представників у Мексику, щоби мексиканський уряд погодився з церквою. Президент не дав делеґації ніякої заяви.

ПРОТИ АМЕРИКАНСЬКОГО ЗАБОБОНУ.

НЮ ЙОРК, 1. вересня. — Щоби переконати всіх, що відомий американський забобонний страх перед тринайцяткою та ходженнем попід драбину не має ніякої розумної основи, на просьбу одної пари молодят суддя повіту Бронкс згодився дати їм шлюб під драбиною. Молодята записані були в судовім реґістрі подруж як 13-а пара, якій сей суддя давав шлюб.

ПОВІНЬ У СТЕЙТІ ИЛИНОЙС.

ШИКАҐО, Илинойс, 1. вересня. — Середну частину стейту Илинойс та Айову навістили великі зливні дощі, наслідком котрих всі ріки виллляли з берегів. Повінь затопила богато сіл, зірвала в кількох місцях зелізниці, потопила богато худоби та спричинила шкоди понад міліон долярів.

Про подібні зливи доносять з канадійської провінції Манітоби.

БОГАТА ЖЕБРАЧКА.

НЮ ЙОРК, 1. вересня. — Міська поліція перевела ревізію в домі панни Матильди Ріс, арештованої кілька днів тому за неправну жебранину, і найшла в її мешканню цілі мішочки дрібної монети. Разом було того цілі сотки долярів в центах, ніклях і даймах. В убранню жебрачка мала зашитих 1,800 долярів.

КЛОПІТ ПОДАТКОВОГО УРЯДУ ЗІ ЗУБАМИ.

АТЛЕНТИК СИТІ, Ню Джерзі, 1. вересня. — Підчас процесу, який вів Ридел, бувший мейор свого міста та один з найбогатших його мешканців, проти податкового уряду за високе визначенне податків, один з податкових урядників доглянув дорогі плятинові зуби Ридла. На запит кілько вони коштують, Ридел відповів, що 12 соток долярів. На питанне, чи він подав їх у списі свого маєтку до оподаткования, він відповів, що ні. Тоді урядники, місто знижати йому податков, зажадали ще додаткових 30 долярів за зуби. Ридел думає й против сього вести процес.

СТРАШНА КОРАБЕЛЬНА КАТАСТРОФА.

МОСКВА, 31. серпня. — Затонувший корабель Буревестнік, який їздив між Ленінградом а Кронштадом, потягнув за собою величезні жертви в людях. З 583 пасажирів бракує 300, які потонули в Неві. Катастрофа приключилася в ночи. Завинила її корабельна служба, яка не була на пості і капітан корабля. Були би всі згинули на місці, як би не геройський вчинок одного моряка, який відчинив затички і спинив експльозію кітла.

ЧОЛОВІК З ШЛУНКОМ СТРУСА.

Недавно на вулицях Парижа показував свої продукції якийсь панок, що мав шлунок струса і проглитав ріжні небезпечні предмети. Одного дня він щез. Виявилось, що нарешті він зіпсував собі шлунок і лежить у шпиталі після операції. На клініці добули з його шлунка 233 голок, 275 шпильок, 15 монет, один тонкий залізний ланцюшок двометрової довжини, а крім цього богато скляних кусників. Усе це важило один фунт. Тепер штукар почуває себе зовсім добре і заповідає, що після короткого відпочинку знову пічне свою попередню карієру. Що значить привязання до своєї професії!

ЦІКАВА І ЦІННА НАХІДКА.

В комітаті Чанад на Мадярщині підмила ріка Марош в часі повені значну частину берегів. При цьому знайдено богато бронзових посуд і прикрас. Археольогічні досліди ствердили, що ці посуди походять з бронзової доби і мають більше як 4000 років.

КАНАДІЙСЬКІ ВІВЦІ В СИБІРІ.

Вівці з полонин Брітіш Колюмбії будуть незадовго пастися на сибирейських степах. На просьбу совітського правительства з Москви домініяльний уряд купив в Брітіш Колюмбії 36 штук красної породи овець і баранів і вислав їх до Владивостоку. В Росії і на Сибірі вигублено в часі домашної війни майже всі вівці так, що виявилася потреба спроваджувати на пновне їх розмноженне аж з Канади.

ПРОТЕСТ РАДЕХІВСЬКОГО ВІЧА.

В суботу, 3. липня ц. р., відбулося в Радехові велике політичне віче, на якім ухвалено відповідні резолюції, польською прокураторією майже в цілости сконфіскованої. З тих резолюцій наводимо тут одну точку (сему); яка звучить: „Віче протестує проти напасти зі сторони адміністраційних властей на довголітнього робітника на культурно-освітньому полі і заслуженого священика і громадянина Радехівщини о. д-ра Володимира Пелліха, пароха Радехова, яка прямує до цього, щоби його усунути з парохії. Стверджує перед цілим світом, що діяльність о. Д-ра Пелліха, як священика і громадянина, була і є на всякому полі для громадянства Радехівщини незвичайно корисною, а в ніякому разі небезпечною для держави. Пятнує отсі напасти, як спричинені клеветливими доносами, яких метою є позбавити українське громадянство радехівського повіта цінного священика і громадського діяча. Взиває і просить Управу У. Н. Д. О., Українську Парляментарну Репрезентацію і Митрополичий Ординаріят у Львові вжити всіх заходів в краю (сконфісковано) зі сторони адм. влади на особу о. Д-ра Пелліха негайно припинено, а слідство, заряджене Міністерством як безосновне, застановлено і дано змогу пароховi Радехова дальше спокійно для добра повіта і громадянства працювати".

ВАТИКАНСЬКИЙ ІНЦИДЕНТ.

Минулого місяця прийняв папа на авдієнції 22 американських студентів під проводом протестантського професора Нельсона. Нельсон не хотів клякнути перед папою, тільки стояв перед ним зі схрещеними раменами. Папські ґвардейці держали Нельсона дві години на допиті. Після цього інциденту Ватикан видав розпорядок, що папа приймаτиме на авдієнції тільки католиків.

ПРАКТИЧНІ НІМЦІ.

В Німеччині роздаються голоси, щоби держава впровадила обовязкове навчання дівчат домашнього господарства і справ звязаних з обовязками материнства. Коли дівчина стане солідною господарською силою, заключають Німці— тоді вона і скорше вийде замуж, а в цей спосіб жінки не будуть робити мущинам конкуренції і зменшиться безробіття.

КРОВАВІ СУТИЧКИ В БЕРЛІНІ.

Дня 10. серпня ц. р. пізним вечером прийшло в північній части міста до кровавої сутички між комуністами і поліцією. З причини грізної постави комуністів поліція вжила зброї. Сутички тривали дві години. Цілу ніч ходили по місті скріплені патрулі кінної і пішої поліції. Числа равених досі не стверджено.

БЕЗПРИТУЛЬНІ ДІТИ НА УКРАЇНІ.

Кількість безпритульних дітей на Україні (бездомних сиріт) обчислюється на 100,000. Коло 79,000 з них мають приміщення в спеціяльних дітočих будинках, а 21,000 живуть на улиці! Є це зіпсовані, фізично і духово покалічені молоді істоти, з яких виростає армія злочинців. Останніми часами почали цих дітей давати на села до господарів, щоб приучувалися до праці.

ТЕМНА ХРОНІКА.

У Варшаві якась банда фабрикувала вдатно пашпорти на виїзд, беручи за кожний по 200 долярів. Ними користувались здебільша дезертири, що виїзджали до Берліна. — Два і пів року сидітиме львівський вломник Йосиф Червонка, який останніми часами ограбив кілька хат. — У львівських Бригідках два злодії Василь Бахур і Андрій Піхота посварились, наслідком чого Піхота дістав у живіт ножем, яким Бахур мав теребити бараболю. Піхота вмер, а Бахур, замісць вийти за тиждень на волю, сидітиме ще півтора року у вязниці.

КОНТРРЕВОЛЮЦІЙНА ОРГАНІЗАЦІЯ.

В скорому часі має бути суд над групою монархістів, зпід стягу Миколая Миколаевича, за монархістичну пропаганду і шпіонажу на користь Польщі та Румунії. На чолі цієї групи стояв бувший волинський учитель Уренюк. Всіх обвинувачених в цій справі 14 чоловік. Розбиратиметься справа в Верховному Суді України.

ЛІТЕРАТУРА І КУПЕЦТВО.

Один французький письменник, відомий з того, що писав великі романи до часописів „з продовженням буде", цебто з дня на день, одержав замовлення на таку сензаційну повість, з тим, що редакція заплатить йому по одному франкові за рядок. Письменник, який мав щось кращого до роботи, як писати сензації для часопису, замовив собі тихого співробітника, якому платив за рядок по 25 сантимів, і повість ішла під його прізвищем. Одного дня співробітник умирає. А повість дійшла щойно до половини. Переляканий письменник просе недужого, щоби той нашвидку дав йому докінчення повісти. Той кінчає наоспіх і письменник біжить нервово до редакції з рукописом. Редактор питається: „А це що таке?" — „Докінчення повісти". — „Алеж ми маємо продовження повісти і докінчення вже від трьох днів". Письменник не зрозумів. Справа була проста. Його умираючий співробітник також не писав повісти сам, а наймав собі заступника, якому платив за рядок по...10 сантимів і цей доставив уже рукопис. Найбільші письменники є найбільше совісними.

ПРИЙМАЮТЬ ЗАСТЕРЕЖЕННЯ СЕНАТУ В СПРАВІ МІЖНАРОДНОГО СУДУ

ЖЕНЕВА, 1. вересня. — Перше засідання членів основників Міжнародного Суду перейшло в такім настрою, що панує загальне переконанне, що Америка таки стане членом Суду. З боку всіх 37 держав, які є членами суду, можна завважити добру волю, щоби повести справу так, щоби застереження сенату були прийняті.

Перші три застереження перейшли без опозиції. Дискусія вивязалася над четвертою і пятою точкою. Ходить о деякі виjaснення, які одначе буде міг дати тільки сам сенат. Супроти цього справа буде відложена.

ВІДКИДАЮТЬ ДОМАГАННЄ ЕСПАНІЇ.

ЖЕНЕВА, 1. вересня. — Комітет, який займається виріщенням складу Ради Ліґи, вирішив одноголосно, що сталі місця в Раді не будуть побільшені. Допущена буде тільки одна Німеччина. На раний сесії установлено три несталі місця.

Еспанія втратила всяку надію одержати сталі місце. Члени Ліґи рішені що до цего, що вона може покинути Ліґу. Польща і Хіни заначили, що вони піднесуть своє право до сталих місць пізнійше в слушнійшим часі.

ЛЕВАЙЄТЕН ВЕЗЕ 2,567 ПОВЕРТАЮЧИХ ТУРИСТІВ.

ЛОНДОН, 1. вересня. — Найбільший американський корабель Левайєтен везе до Америки аж 2,567 пасажирів. Все те Американці, які вертають з подорожі по Европі. На кораблі находиться більше як тузин американських міліонерів, які мешкають собі в кабінах, що коштують по $5,000.

ФІНАНСОВІ ПЛЯНИ В ІТАЛІЇ.

РИМ, 1. вересня. — Банк Італії побільшено о 500,000,000 золотих лірів. Циркуляція паперових грошей буде зменшена відразу о 3,000,000, а кождого року буде зменшуватися на 500,000,000 лірів. В той спосіб хоче Муссоліні з міністром фінансів Вольпі привернути лірі передвоенну вартість.

КОРУПЦІЯ СЕРЕД ПОЛІЦІЇ В ТАНҐІРІ.

ТАНҐІР, 1. вересня. — Репрезентант султана Мендуб перевів слідство в справі надужить міжнародної мішаної поліції в Танґірі, яке виказало страшні надужиття з боку поліції. Сама поліція допускалася злочинів, вимушення і рабунків. Порівала навіть жінки.

КЕММЕРЕР ЗНОВА ПРОРОКУЄ СВІТЛУ БУДУЧНІСТЬ ПОЛЬЩІ.

ВАРШАВА, 1. вересня. — Відбувся ще один врочистий баль і ще раз виголошували польські державні мужі і банкирі промови на тему будучности Польщі. Ще раз заговорив професор Кеммерер і то на дуже рожеву нуту. Підніс, що бачить в польськім уряді добру волю і охоту, бо богато з проектів американських фінансових знатоків введено вже в життя. Польща молода держава мала до поборення великі фінансові і політичні трудности і вона їх поконала так, як ніяка друга держава. Так говорив проф. Кеммерер. Той самий, що на недавно тому відбувшімся лончі в домі американського посла Стетсона глядів дуже скептично на висліди з своєї праці та зазначив, що польський уряд не буде в силі виконати потрібних реформ.

ХОРОБИ ШИРЯТЬСЯ СЕРЕД БІДНОГО ЛЮДУ В ГОРТІ.

ГОРТА, Фаяль, Азорські Острови, 1. вересня. — Забитих нараховано досі 10 осіб, а ранених є 200. Населенне міста Горті, яке улягло цілковитому знищенню наслідком землетрясення, находиться без притулку і поживи. Серед людей кинулася пошесть. Серум проти цеї хороби привозять з Лісбони аеропланами.

ПЕРЕЛЕТІЛИ АЕРОПЛЯНОМ 3,229 МИЛЬ.

ПАРИЖ, 1. вересня. — Французькі летуни нотують новий рекорд, який осягнули лайтнант Чалле і капітан Вайзер, які перелетіли за одним махом простір з Парижа до Бендер Абас в Перзії, який виносить 3,229 миль.

В ЕСПАНІЇ БУРІ І ПОВЕНИ.

БАРЦЕЛЬОНА, Еспанія, 1. вересня. — Цілу Еспанію навістили бурі і уливні дощі, які наробили богато шкоди. Буря забила між иншим 12 людий.

ПОВІСИЛИ ЩЕ ОДНОГО ТУРКА.

КОНСТАНТИНОПІЛЬ, 1. вересня. — Повішено Абдуль Кадіра Бея, бувшого губернатора Анґори, якого посуджено о участь в заговорі проти Кемаля Паші.

НАДІЯЛИСЯ ДЕФІЦИТУ, А МАЮТЬ НАДВИШКУ.

БУДАПЕШТ, 1. вересня. — Міністерство фінансів оголошує кождого місяця фінансові звіти, які завів бувший Генеральний Комісар Ліґи Смит. В рапорті за липень бачимо надвишку, яка виносить 4,500,000 корон, хоч на той місяць предвиджувано дефіцит на 8,000,000 корон. Рівнож і серпень принесе надвишку. Показується, що Смит зробив богато доброго для Угорщини та упорядкував її фінанси і вказав їм правильний шлях. Не даром Смита так добре згадують Мадяри.

В ЕСПАНІЇ СПОКІЙ.

МАДРИД, 1. вересня. — Премієр Прімо де Рівера заявив американським кореспондентам, що в Еспанії панує цілковитий спокій. Нема сліду з революції. Слухи про революції поширюють тільки вороги.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сиги і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

КРІЗА В ТЕКСТИЛЬНІМ ПРОМИСЛІ

Хоча по Америці йдуть тепер вигуки про загальний добробут, обнимаючий всі галузи промислу, та якраз тепер є один промисел, про котрого критичний стан ніхто не сумнівається. Є се текстильний промисел. Сей промисел се немовби боляк на загальному тілі добробуту.

Прояви хорого стану є страйки, пасейський, менвилський і другі. Страйк се немовби горячка промислу. Він показує, в як нездоровому стані находиться промисел.

Та се лишень обяви недуги, а не сама недуга.

Причина самої недуги сягає своїм корінням в воєнні часи. Причиною критичного стану ткацького промислу є воєнні умови. Приміром сих умов най послужить тепер хочби звіт з фабрик Ню Бедфорду, які недавно подав нюйорський фінансовий Вол Стріт Джернел.

Після сього звіту, бедфордські фабрики є щодо числа веретен другим з ряду осередком сього промислу, а щодо вартости виробів першим. В 1914. році 30 фабрик сього міста заплатило дивіденд 1 міліон 870 тисяч з верхом. Незадовго опісля вибухла в Европі війна, і до американських фабрик прийшли державні воєнні замовлення. Фабрики стали працювати з просто горячковою скоростю. Стали фабриканти збільшувати варстати, побільшувати фабрики. Як Америка ввійшла в війну, то се лишень приспішило сей процес. Фабриканти брали величезні зиски. В 1920. році ткальняні фабрики Ню Бедфорду заплатили 13 і пів міліона долярів дивіденд, або 610 процентів. Більшу частину сих приходів дано шеровцям під формою нових шерів, бо гроші зужито на побільшенне фабрик і основного капіталу.

За якийсь час по покінченню війни почався зворот, але ще й в 1924. році сі фабрики заплатили дивіденду в сумі 3 міліонів 766 тисяч долярів, або два рази більше, як в 1914. році, хоча шеровці до сього ні троха не причинилися докладом своїх капіталів.

Зиски зменчувалися що далі, то більше, а головно через конкуренцію, яку американським фабрикам зробили заграничні фабрики. Щоби вратуватися перед сею конкуренцією, фабриканти тепер пробують двох способів: з одного боку, пробують завести високі тарифи на заграничні ткальняні вищоби, щоби в сей спосіб виключити заграничну конкуренцію, а з другого боку, намагаються знижити робітничу заплату.

Щодо робітничої заплати, то вона в ткальняному промислі не була ніколи висока, бо й в час війни вона пересічно виносила всего 1316 долярів на рік, а в 1924. році спала вже до 1043 долярів у рік. Се, як загально признається, є за мало, щоби удержати робітничу родину на висшім культурнім і робочім уровени.

Дальше обнижуванне робітничої заплати ткальняних робітників мусить відбитися болючо на ткальняних робітниках, а посередно й на робітниках других промислів. Воно противиться розумній суспільній господарці.

До того таке обнижуванне зарібків фабричних ткачів є несправедливе, бо тут підприємці хочуть відбити собі на робітниках свої втрати, які були штучно вигуділи через ненормальні воєнні умови, а які тепер спадають по части через неминучі умови, а по части через нерозум самих фабрикантів.

Тому треба признати ткальняним робітникам, які виступають проти обниження своїх зарібків, що вони виступають в обороні справедливости й за уздоровленнем великого промислу.

НОВА ГРЕЦЬКА „РЕВОЛЮЦІЯ"

В Греції зроблено ще одну революцію. Скинено ґенерала Панґальоса, котрий кілька місяців тому революційним способом зробив себе диктатором на взір італійського фашиста Мусоліні. Таким самим способом, яким він засів на уряд, його скинув ґенерал Конділіс, один з повалених Панґальосом політиків, якого Панґальос переочив при вішанню. В сей спосіб немовби Конділіс дав Панґальосови практичну научку, що диктатура не така постійна форма правління, як се диктатори залюбки голосять, — научку, яку здалобися певно запамятати й самому Конділісови...

Новий єдиновладець думає правити при помочи війска. Буде се отже знова військова диктатура. Конділіс, що правда, обіцяв народови скликати парлямент, утворити коаліційний кабінет міністрів, словом, правити конституційним способом, але такі самі обіцянки робив і скинений нині Панґальос, та їх ніколи не додержав. Ледво чи додержить їх ґенерал Конділіс.

Уряд єдиновладця Панґальоса завалися без труду, бо проти нього станув грецький народ. Народ не злюбив свого диктатора за те, що він не потрафив удержати курсу грецьких гроший та підкріпити економічного стану краю, за що Панґальос ручив при своїм обняттю правління. Коли Панґальосови не вдалася ся проґрама, тоді вже народ і став йому пригадувати його політичні напасти. На тлі загального невдоволення повалити сей постійний єдиновладний уряд не було трудно.

Новий уряд уже зі самого початку дає докази своєї слабости. Хоча він опирається нібито на головну силу краю, бо на армію, та він залицяється і до своїх соціялістів, і до чужих банкирів, і навіть до московських большевиків. Не маючи за собою виразних голосів народа, уряд гнеться, куди вітер віє, чи зраджує свою слабість та немовби запрошує своїх ворогів працювати для його повалення.

УКРАЇНСЬКИЙ ПАНТЕОН

МАЗЕПА.

Дня 2. вересня 1709 року на Бесарабщині, недалеко від міста Бендер, помер великий гетьман України Мазепа. Його союзник, шведський король Карло XII. та гетьманське й січове військо справили урочисті похорони свому вождови. Поховано Мазепу в монастирі св. Юра, недалеко Ґалаца, на березі Дунаю, в теперішній Румунії. Там поруч з останками молдуванських та волоських господарів покоїться прах Мазепи.

Гетьманування Мазепи припало на ті часи, коли Московщиною правив цар Петро Перший, людина надзвичайно енерґійна, та незломної сили волі. Цей цар перетворював Московщину у велику державу Росію й сам став з московського царя всеросійським імператором. На шляху своїх реформ цар Петро не спинявся перед жадними засобами, навіть свого рідного сина наказав стратити за непослух. Перед тим деспотом трепетала вся Московщина й сам патріярх схилився перед ним.

Саме в часи того диктатора Україною правив гетьман Мазепа. Для нього, чим дальше тим яснійше ставало, що цар кої державности. Тому Мазепа знищить всякі ознаки українськпочав шукати шляхів до збереження державности України, або навіть і зовсім відокремити її від Московщини. На самій Україні гетьман не мав відповідного ґрунту. Він не міг опертися на маси, які були незадоволені своїм економічним станом і навіть поривалися до повстання проти тогочасного соціяльного ладу. Таке повстання було під проводом Петрика й коли порівнюючи легко вдалося його вгамувати, то лише завдяки тому, що запорожське військо не підтримало Петрика, яке він намовляв до спільної акції. Всеж Мазепі треба було рахуватися й з Запорожською Січю, яка тоді була незалежною козачою респуликою й мала досить сильне військо. Січовий отаман Гусак не раз писав листи до Мазепи з докорами за кривди, які діютья на Гетьманщині бідним людям.

Отже Мазепа примушений був до якогось часу ладити і з Січю і з московським царем. Крім того багато старшин були незадоволені Мазепою та знайшлися такі, що писали ріжні доноси московському царю про намір Мазепи відокремити Україну від Московщини. Лише такому ґеніяльному дипльоматови як Мазепа щастило відвертати від себе підозріння царя.

З держав, які моглиби помогти Україні відорватися від Московщини, тоді найбільше підходила Швеція, котрої молодий шведський король Карло XII. провадив війну з Московщиною й не раз розбивав московську армію. З ним то й навязав таємні зносини Мазепа. Знову все доводилося робити так таємно, щоби навіть найблизші помічники та більшість старшини не підозрівали про таку акцію гетьмана. Про народні маси вже й говорити немає чого. Коли Мазепа переїхав до шведського військового табору й стало тоді відомо, що він іде разом зі Шведами проти московського царя, для всіх це було так несподівано, як грім з ясного неба. Лише Січовики під проводом кошового отамана Костя Гордієнка та нечисленні частини Мазепового війська прийшли до шведської армії.

Умовою з Карлом Мазепа ясно зазначив, що він прагне до створення суверенної української держави, яка моглаб перебувати в союзі з иншими державами, як вільна, і рівна межи рівними.

Випустив він відповідні універсали до народу українського, але Мазепу дуже довго вважали люде за щирого прислужника Москви, тому ставилися до його зазивів проти Москви з недовірям. Крім того в часи свого гетьманства він толерував шляхетську та старшинську верству, мало рахуючись з інтересами простого козацтва та „посполитства". Тому серце широких народних мас не лежало до гетьмана. І хоч маси ненавиділи Московщину, всеж вони не пішли до активної боротьби проти неї на заклик свого гетьмана. Гетьман упав жертвою своєї антинародної соціяльної політики, а разом з тим погубив і велику ідею створення суверенної української держави.

Не викликало довіря до свого гетьмана й те, що він надзвичайно багато прислужився розиткови української культури. Він за своє гетьманування побудував по Україні багато церков, в Києві та в инших містах. Він відновив Печерську Лавру, обгородивши її муром, який ще тепер дивує своєю солідностю та красою. Надбудував дзвіницю Софійського собору, збудував прегарну церкву св. Миколая, збудував нову академію, Переяславський собор і т. д. Довго було би переповідати все те, що він зробив для розвитку української культури та церковного будівництва на Україні. Безперечно він один зробив більше ніж всі гетьмани до нього й після нього. Зокрема годиться пригадати, що ним пожертвувана в церкву Гроба Господнього в Єрусалимі срібна дошка, артистично виґравірувана італійським майстром, яка й досі уживається на великі свята замісць антимінсу.

Високоосвічений, мудрий дипльомат і зручний політик, він всеж не дооцінив значіння народніх мас і тим погубив себе й погубив те діло визволення України, на яке він пішов не з власних інтересів, а лише з інтересів своєї вітчини, свого народу. На старости літ він мав усе і славу й багацтва й високе становище, але він бачив ясно, що вправившись зі Шведами, цар Петро почне близче прибирати до рук Україну. Не боявся старий гетьман за своє становище, бо знав, що поки він живий, все буде на своїм становищи по старому, бо цар його цінив високо. Коли Мазепа виступив проти царя, то виступив не в імені власнім, але в інтересах свого народа. Похибка Мазепи лежала в тому, що забув, що з державними інтересами тісно вяжуться й соціяльні інтереси народніх мас. Нарід у визволеній власній державі повинен мати й поліпшення свого економічного становища. Саме цього народ не бачив у політиці Мазепи. Тому він залишився глухим до його заклику, а пішов з тими, як полковник Палій, що прирікали визволення народови від шляхетського панування.

Перехід Мазепи до Карла відразу розвязав руки цареви Петрови й він почав переводити давно ним намічену проґраму приборкання прав України. Жорстоко росправився з прихильниками Мазепи, що попали йому до рук. Кровю залив Україну, а гетьманську резиденцію Батурин вирізав та спалив до ґрунту, не полишивши там живої істоти й не залишивши цілого каменя на камені. Тим він застрахав нарід та прихильників Мазепиної ідеї суверенної України.

По наказу царя українська старшина зїхалася до Глухова, щоби там під доглядом і по вказівкам царських комісарів вибрати нового гетьмана. Військо московське вже займало значну частину України і тримало її під тяжким режімом військової окупації. Старшині нічого не залишалося, як покірно зїхатися до Глухова. Тут московські комісарі з ріжними церемоніями проголосили скинення Мазепи з гетьманства та повісили на площі зображаючу Мазепу фіґуру. На царський приказ вибрано найгіршого з полковників, старого й покірного полковника Івана Скоропадського. Про нього вже нарід давно склав поговірку: „Настя (його жінка) носить булаву, а Іван плахту". Таким чином полковник, що навіть в руках своєї жінки був віхтем, став нараз гетьманом України. Та для переведення намірів царя, кращого не треба було й шукати. Навряд ледво чи хто инший з полковників згодивсяб стати гетьманом в ті часи, коли Мазепа ще провадив боротьбу проти московського війська.

З вибором Скоропадського на гетьманський уряд почалося обмеження прав гетьманських, а з ними й українського народу та держави, що зрештою привело до остаточного знищення всяких ознак державности України та перетворення її в „Малоросію" та „Юго-Западний край".

По наказу царя московська православна церква, яка вже захопила в свої лабети українську, передала імя Мазепи анатемі. Більше ніж двіста років, щорічно по всіх церквах України проклинали московські попи імя одного з найбільших і найдостойнійших синів українського народа.

Але та анатема не стерла памяти про великого мужа.

Прийде час, коли український нарід у Києві буде віддавати пошану останкам свого великого гетьмана.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ.

КЛОПОТИ З РУТЕНСЬКИМИ МЕТРИКАМИ.

Заходжу я якось до одного зі своїх товаришів. Говоримо се і те і цілком природно зійшла мова на ті справи, про які тепер пише „Свобода". А мій товариш каже: „Послухай, товаришу, що мені приключилося з рутенством. Як знаєш, я посилаю свого хлопця до анґлійської церкви на біблійну науку. Якось то зажадав від мене священик метрики, щоби знати, чи хлопець хрещений в католицькій церкві. Поїхала моя жінка до Нюарку і взяла від о. Понятишина метрику.

Приходить хлопець до школи і дає метрику анґлійському священикови, а той, поглянувши на метрику, питає його: якої ти народности? Хлопець відповідає, що він Українець. А священик каже, то ти не знаєш навіть, з якого ти народу. Таж в метриці стоїть: рутініен. Всі діти сміялися з хлопця, а він в плач. Приходить до дому тай до мене: Тату, чого ви мене баламутите тай кажете, що я Українець, коли метрика каже инакше. Через вас всі діти з мене сміються".

Скінчив мій товариш, а другий подає таке: В Вудгейвен посилаю хлопця до німецької католицької школи. Хлопець мав іти до сповіди і треба було рівнож метрики. Поїхав я до о. Лотовича в Бруклині, взяв метрику і даю німецькому священикови, а той поглянув на метрику тай каже: Чому тут стоїть „рутініен"? А далі питає, хто мені видав метрику. Я кажу, що о. Лотович з Бруклина. А той німецький священик знає добре Українців, знає і о. Лотовича, бо відступає місце на українську вечірну школу. Коли він почув, що метрику видав о. Лотович, тільки здвигнув раменами і нічого не відповів.

Хтож тут отже поширює рутенство і робить баламуцтво між нами і чужинцями, як не сама церква і наше духовенство.

Подаю ті два приміри для других, щоби добре уважали, коли будуть брати метрики, щоби там була зазначена народність українська, а не рутенська, бо инакше наберуться встиду, подібного, як діти моїх товаришів.

Й. Паращук
з Вудгейвен, Н. Й., чл. від. 200 УНС.

ЗА ЯКИМ СВІТОГЛЯДОМ НАМ ПОСТОЯТИ.

Читаємо в ч. 89 „Америки": Не мають права нам розказувати: „Зовсім так, як злодій не має права вимагати, щоб йому було вільно брати гроші з банку, або домагатися, щоб управа банку установила такого чи інакшого урядовця"...

Якеж тепер право має др. Назарук до „Свободи" і її редакторів та до У. Н. Союза, коли він не є навіть членом Союза. Чи його право не є таке саме, як того злодія до банку, про якого він згадує? Членам Союза подобається теперішне редаговання „Свободи", так хто другий має нам тут розказувати? Ні др. Назарук, ні епископ Богачевський не мають права вимагати, щоб ми не ширили культу Франка, а прийняли Скоропадсько-гетьманську ідею, конкордат на рутенство.

Кажуть нам не приймати світогляду Франка, а тоді який світогляд нам мати? Може д-ра Назарука? Таж тоді треба нам всім мати заячу вдачу. Як заяць хатку свою зміняє, так і др. Назарук свої погляди. Йдучи за ним, наш нарід мусів би тесаме робити. А чи булоб це добре?

А до того, не всі може здібні до того, щоби зміняти раз-у-раз погляди. Є такі, що стремлять непохитно до одної мети і бажають вести весь нарід до неї через ціле своє життє.

Пищуть в „Америці, що ніяк не можна вщіплювати в молодь культу Франка, бо це зламалоб її в вірі. А я спитаю, під яким впливом і чим то духом була перенята та геройська молодь, що зложила свої буйні голови на полі бою за свободу своєї вітчини? Чиїм духом перенята та молодь, що й днесь еще валяесь по тюрмах та скитаєсь на чужині і веде дальшу боротьбу з ворогами України? Чи може духом филяделфійських рутенців?

Пригляньмося тій молоді, що не вщіплювано в неї культу Франка та Шевченка, а тільки рутенство. Де та молодь тепер знаходиться. Чи є та молодь при українських церквах? Чи стоїть та молодь в рядах українського народа? Чи тримаєсь та молодь віри свого народу? А вона вихована під впливом рутенського духовенства! Тисячі є такої молоді, котра не стоїть ані при церквах, ані в українських товариствах, ані навіть не признаєся до свого народа. А це тільки тому, що не вщіплювано в неї якраз ніколи культу Франка.

Ще не так давно тому, як деякі наші рутенські духовники виступали і не хотіли правити панахид за незабутнього нашого Батька-Кобзаря Т. Шевченка. Говорили так само, як і на Франка, що це безбожник і недовірок. Але як побачили, що народ має глибоке до Шевченка почуття і що народови дорожший Шевченко чим сотня рутенців, тоді рад-не-рад мусіли погодитись з бажаннем народа.

Коли др. Назарук вже такий праведний католик і не подобається йому культ Франка, то чому не згадає „Америка" хоч про покійного священика-поета Маркіяна Шашкевича? Цей же не був ані „хаотиком" ані „атеїстом". А „Свобода" присвячує богато місця всім творчим силам, присвятила згадку і за поета-священика М. Шашкевича. „Америка", яко орган релігійний, повинна була присвятити десять разів більше місця на статті про життє і твори Шашкевича та зарядити свято в його честь. Але видно, що й це для неї мало вартне. Мабуть у наших рутенців всі хаотики і руїнники, кромі др. Назарука, епископа Богачевського і Скоропадського. Вони одинокі праведні й ідейні. Нехай так!

Покійний Франко передав нам живу правду про таких патріотів, коли писав:

„Був унас мужик колись,
Що їв хліб і сало,
Днесь такі перевелись,
Хліба всім не стало.
Був і піп у нас колись,
Працював, як люди,
Днесь такі перевелись
І вже їх не буде.
Був співак у нас колись,
Що співав „Буй-Тура",
Нині в него подивись,
Банко-агентура.
Твердоруський був колись,
З чорним піднебіннєм,
Нині смирним став, дивись,
Ляцьким сотворіннєм.
Народовець, прогресист,
З кутасом мав шапку,
Нині смирний канцеліст
Лиже старцим лабку.
Вольнодумець, що робив
Богу все обекції,
Нині смирно йде, ади,
В Юр на реколекції.
Боже, що за дивний світ,
Що за переверти!
Чи сміятись, чи жаліть
Чи просити смерти?

Безсмертний дух Франка передбачив, як бачимо, й такого типа як др. Назарук. Бо не давно тому др. Назарук робив „Богу обекції, а нині смирно йде на реколекції". Сказав Він правду не тільки д-рови Назарукови, але і всім подібним до нього рутенцям.

Простіть мені, др. Назарук, що таке про Вас виписую, але як би Ви не ширили баламуцтва, не зневажали нашого ґенія Франка, так ніхто Вам не наводив би Ваших гріхів, котрі то Ви називаєте „нападами". Та правда не лайка і не напад.

Р. Микитин
з Дітройт, Миш., чл. від. 146 У.Н.С.

РОБІТНИК РОБІТНИКОВИ.

Я є робітник і, як то кажуть, чоловік церковний. Належав всегда до церкви і тепер належу, а коли не було в нас церкви, то їздив до церкви до Аллентавну і Нортгемптону. Того не встидаюся, бо нема чого. А тільки підношу це тому, що якийсь церковник і робітник підніс в „Америці", що „Свобода" противна епископови і церкві. А то неправда. Бо я „Свободу" читаю від давна і ніколи не знайшов нічого противного церкві. „Америка" напала на Обєднаннє і на „Свободу" за Франка і тим кинула кість незгоди. Чого її було того чіпатися? Пощо її обороняти рутенство, коли кождий чоловік в Америці знає, що ще за Вилсона рознесли тисячі наших людей підчас Українського Дня наше національне імя по цілій Америці. А тепер вони завертають, нищать нашу роботу і оправдують те, проти чого ми так боролися, що вже викорінили.

Ні епископ, ні священики і ні церква не мають чекати на готове. Вони мають також працювати над визволенням нашого народа й у всім давати добрий примір. Так розуміють справу українські робітники-церковники.

Стефан Т. Семкович,
чл. 137 від. У.Н.С. в Істон, Па.

ГАЛИЦЬКА КАЛІФОРНІЯ?

В околиці Сянока в селі Тренч, Сян підмілив надбережні скели і відкрив перед очима місцевих знавців дуже цінні шари блискучого металю. В цих околицях находиться цинк, олово та мідь, отже рішили, що може находитись також золото. Вже виїхали туди спеціялісти для перевірки сензаційних вісток. Чому не може бути Каліфорнії і в Галичині, коли її мешканцям так дуже придалось би трохи золота?

СВЯТО МАРКІЯНА ШАШКЕВИЧА.

Підлисе, 8. серпня.

Від 1911 р. другий раз відновлено у таких розмірах прегарний звичай святкувати память Маркіяна Шашкевича на славній Білій Горі біля Підлися, де стоїть його памятник. Уже минулого року ця спроба була дуже вдатною; якби не погана погода, то доокола навколичне населення зійшлось би тоді в такій скількости, як і цього року.

Важко було би вишукати поетичніще та свобідніще місце на таке свято і для такого численного збору народа. Досвідчені на війні, що звикли одним поглядом обчисляти масу, вагаються в своїй оцінці: чи число зібраних доходить до 10.000. Підіздаємо під гору біля 12-ої в полудне, а нарід мов муравлі, все ще пнеться стежками, йде межами крізь поле, а навіть їде возами на місце прощі. Бо свято має характер на пів церковний, мов відпуст у місці чудотворної ікони. Тисячі стоять збитою лавою довкола хреста-памятника, під яким правиться святочна Служба Божа. Але тільки невеличка частина може стежити за нею. Море голов не дає доглянути навіть скількости священиків під бальдахимом і тільки хоругви мають над головами.

Службу Божу править епископ Й. Боцян при співучасти кільканацятьох священиків з околичних парохій: о. шамбеляна д-ра Юрика, декана Левицького, оо. Підсонського, Чемеринського, Давидовича, Красопери, Дацка, Чикалюка, Плашовецького, Ляшука, Кузьми, Тарнавського... Хором проводить о. Побігушка. Хоч Служба Божа тягнеться довго, ніхто не відчуває втоми. Нарід, мов хвилі при спокійнім морським березі, то відступає то припливає.

Головну проповідь виголосив о. д-р Юрик. Згадує ту добу, коли наше рідне село було в поневірці, знехтоване ворогами а навіть рідною інтелігенцією, і той час, коли прийшов ясний, великий момент його відродження, з яким звязане імя першого обновителя народнього слова на Галицькій Землі.

Коли думка лине спомином у ті часи і рівняє їх з пройденим шляхом, важко повірити, що наші нинішні національні здобутки стільки завдячують починові одної людини — праці скромного пароха з Новосілок. Згадуючи діяльність творця „Псальмів Русланових", що виховувався в Підлисю, мимохіть родиться думка, що оця гора, з якої глядить нині його памятник, була для нього вічно присутним образом, що розбуджував потребу зниматися все вище і вище...

Промовляє ще епископ Й. Боцян і звязує ролю поета-священика, суспільного діяча, з розвитком української національної ідеї. Жаль, що ми не могли чути точно цих проповідей; треба би мати велитанську силу грудей та предужий голос, щоби слово проповідника не гинуло на такім широчезнім просторі. Коли ще ми зможемо користуватись такими модерними винаходами, як апарат, який передає голос промовця з найбільшою вірностю десяткам тисяч слухачів і на які ми покищо не маємо навіть своєї назви!

Після Служби Божої відправляють панахиду за кількох наших невідомих стрільців, похованих біля памятника Шашкевича. Вони згинули в рядах австрійської армії у підніжжя цієї гори, де велись довгі, завзяті бої. Після панахиди відводять епископа та священиків крізь великі привітні ворота, уквітчані зеленю та квітами. Ті, що відходять, вписують ще імя у нову велику книгу, справлену золочівським „Тов. ім. Шашкевича". Є це памятний альбом, який служить що року для приїзжих, а може й найдеться у захисті, що має бути вибудований у задній частині Білої Гори для тисячних щорічних прочан.

* * *

По полудні зачинається друга частина свята, неофіціяльна: народній фестин при згуках великої музики з Підгорець, створеної завдяки праці о. Маркова і п. Галькевича. Прегарна погода витворює безжурний, бадьорий настрій. Усе поле подобає на табор. Тут молодь грає в мяча, там їздять на кружалі, пускає великого паперового літака та ріжнокольорові бальони з українськими написами, пробує щастя в томболі. За яку годину пізніще парубки та дівчата починають навіть танцювати. Старші сидять біля возів або в сусіднім гаю та гуторять.

Губимося в юрбі. З розмов зі знайомими селянами стверджуємо, з якою цікавостю приїхали вони сюди і з якою радостю витають кожний доказ зацікавлення ними з нашого боку — з боку інтелігенції. Йде розмова про те, що варто би утревалити прецінь свято Шашкевича на цій горі і вбрати її в якісь реальні форми. „Т-во ім. Шашкевича" в Золочеві, на якого плечах спочиває вся організаційна праця такого свята, є надто слабе матеріяльно, щоб само могло перевести плян хочби викупу Білої Гори. Ми, львівські гості, й так подивляємо щедрість і гостинність комітету та золочівських громадян, які подбали, щоби нас доставити в час на місце і вскінити „труду" одноденної подорожі, з які 8 годин пішло на саму їзду.

Біла Гора, звана також Лисою, в дійсности щойно починає ставати білою. Вона радше зелена, але що в її лоні скриваються великі шари білого каменя, її віддали в аренду якомусь підприємству, яке вже полишило великі сліди своєї господарки. Вона є власностю громади Підлисе. Довкола памятника Шашкевича появились великі ями, мов вижолоблені найтяжчими воєнними гранатами.

Який чудовий вид простягається з цієї гори! В далині сіріє навіть стіжок Високого Замку у Львові. Розмовляємо з товаришем про те, що з такої гори зробилиб чужинці. Німці давно поставилиб на її збіччу, десь у кутику, біля соснового лісу або між сусіднім зрубом маленький ресторан з гостинницею для постійних приїзжих, які все літо вибирались би туди на прогульку. Американці поставили би хрест бодай у троє більший і освітилиб його електрикою раз у рік так, що весь Львів виходив би на Високий Замок оглядати огнисту Білу Гору мов комету. А літаки між Львовом і Підлисем що години привозили би нових гостей. Замісць 5 годин важкої подорожі — яких 25 хвилин воздушного перелету!...

Але все це мрії, на які можемо дозволити собі під такою поетичною блакиттю, обмереженою вовнистими хмаринками, як Біла Гора. Зрікаємось літаків і електричних лямп, вдоволені свовкєм чарівного краєвиду. Щойно пора до відізду приводить нас до дійсности. Мрії? Чи цей памятник і тисячі зібраного тут народу не вдались би Шашкевичеві і його сучасникам такою самою фантазією, як те, що нині видається нам природною потребою?

(„Діло").

КАТАСТРОФИ.

У Тернополі підчас вправ військових літаків 6-го полку, один упав з висоти 30. м. Пілот Кісель згорів, капітан Гац сильно зранений. — Холера в Китаю підсилена страшними спеками, яких не тямлять там від 30 років, забирає денно 1000 людей. Европейців занедужало мало.

ЧУМА В МІНСЬКУ.

З Мінська повідомляють про два випадки чуми, які покінчилися смертю. Опріч того нотують кілька випадків підозрілих занедужань. Недужих віддали докладній ізоляції, щоби епідемія не поширилася. Припускають, що епідемію занесено з надволжанських губерній.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

о. ЯКІВ КОСОНОЦЬКИЙ

парох Подолець і рудецький декан, помер 15. липня 1926, проживший 66 літ. З Покійним зійшов до гробу один з визначніших українських священиків старого типу. На парохії Подільці пробув 36 літ і полишив по собі найліпший спомин. У всіх селах своєї парохії: Подільці, Погирці, Гордівка, і Сусулів позакладав читальні „Просвіти", кружки „Сільського Господаря", а в останніх часах почав закладати кооперативи. Він був душею повітових організацій в Комарні як: Задаткове товариство, філії „Просвіти", „Сільського Господаря" і ин. В політичнім житті, як член народньої опісля національно-демократичної трудової партії брав визначну участь і був членом Ширшого Народнього Комітету. За часів польсько-української війни мав бути розстріляний польськими військами, що взяли його за „майора" Косоноцького, опісля довгий час перебував інтернований в Перемишлі на Засянні, в Берестю Литовським (форт Берта) і на Домбю. Підчас виборів до сойму пересидів довший час у вязниці в Самборі. Був часто караний за справи метрикальні і т. п. Покійний був веселої вдачі і піддержував своїх товаришів неділі на дусі, вірував і вірив в кращу будучність українського народу. Його дім визначався староукраїнською гостинністю, а парохіяне находили у нього пораду й матеріяльну поміч. Тому тішився загальною симпатією. Похорон його був можна сказати маніфестацією, бо взяло в нім участь понад двацять священиків під проводом еп. д-ра Лакоти (бувшого парохіянина й ученика небіжчика), депутації й хор з Комарна; зложено на домовині кільканацять вінців, між ними один теперішній від повітової організації У. Н. Д. О. Над гробом промовляли крім священиків і епископа делегати товариств: міщане і селяне. Небіжчик полишив незаосмотрену вдову та численну родину. Вічна Йому память!

ГАРНІ „СОЮЗНИКИ".

Загально відомим фактом є, що Франція сказала собі за поміч при обдаруванню Поляків державою здорово заплатити. В першу чергу зробила Франція з Польщі вірну свою кольонію, так, що як в Парижі закашляв тільки міністер війни, у Варшаві відгукувались: — Слухаю!

Крім того Франція заборонила Польщі споваджувати оружжа та амуніцію з инших держав як з Франції. Очевидно, за грубі гроші продавали Польщі Французи старі гармати, тенки, віднищені здорово автомобілі, літаки і т. д. Все очевидно „наново" полякероване. Така союзницька „підтримка" доводила Польщу вже нераз до важких катастроф у війську. Ось цими днями підчас військових вправ в околиці Нового Торгу в Зах. Галичині тріслі 3 нові гармати, свіжо споваджені з Франції. Одного артилериста при тому вбило, двох ранило. Польська преса зачинає про те вже знесміла кричати.

А Варшава? Мовчить і дальше споваджує муніцію з Франції. Мусить!...

ВСЕ ЩЕ ПЕРЕХОДЯТЬ РАДЯНСЬКИЙ КОРДОН.

„Варшавянка" з дня 27. липня ц. р. подає під наг. „Банди збройне" вістку про нову перестрілку в двох місцях на галицько-радянському кордоні. Перша сутичка мала місце на терені скалатського повіту, де стежа польського „корпусу охорони пограніча" наткнулася на відділ молодих людей („Варшавянка" подає що були це дезертири, жовніри-Українці), який негайно розпочав сильну перестрілку, намагаючись перерватися на другий бік. Остаточно таки перервались, оставляючи одного тяжко раненого в руках Поляків. Раненим мавби бути український студент Трач з Камінки Струмилової.

Друга перестрілка мала місце в околиці Гурильчі, в борщівському повіті. Також тут намагався гурт молодих людей перерватись на радянський бік. Вивязалася перестрілка, при чому обі сторони обкидались ручними гранатами. Ранено двох Поляків.

Денис Пирч.
(Вінніпеґ, Канада).

КУЛЬТУРНІ ДИКУНИ.

Як можна звати дикунів культурними, це неодному може дивним видаватися. Бо й де хто бачив коли на світі культурних дикунів? А однак є такі напівдикі люде, котрі мають свою питому культуру. Про них оповідає цікаві річи (Among the Natives of the Loyalty Group, 1920). Ема Гедсфілд, жінка англійського місіонаря, котра жила між тими людьми около двайцять літ. Каже вона, що тих дикунів можуть брати собі за взір цивілізовані люде. Вони живуть на острові Лифю (Lifu), що належить до групи островів так званих „Лоялти Айлендс" (Loyalty Islands) на схід від Нової Каледонії, на Тихому океані.

Острів Лифю є оден з найбільших що належить до тої групи. На ньому нема рік, ані гір. Завдяки морю, що окружає його довкола, там нема ані великого горяча, ані зимна, помимо того, що находиться в тім самім географічнім положенню, що й Єгипет. Отже має дуже гарний клімат.

Як вже сказано, на тому острові нема гір, але за те місцями находяться там великі і досить високі скали, котрі тягнуться ланцухом вздовж острова. А під тими скалами є знов великі печери, в котрих находяться глибокі жерела все повні свіжої і чистої, як кришталь води. З тих скал спадають на долину ріжного роду і ріжнобарвні сомплі, так звані сталяктити (stalactites). Ті печери з тими сталяктитами, що відбиваються в тих жерелах, це правдиве чудо природи! Після вірувань островян в тих печерах у жерел мешкають духи померших. І тому ті печери є в великому почитанні. Умираючий чоловік каже до свого приятеля: „Не сумуй, мій друже, там у печері, при жерелах, ми знов зійдемось".

Лоялтські островяне, а іменно на острові Лифю, це дуже гарна раса. Ростом вони подібні до Европейців. Правда, в них є трошки за грубі губи і широкі носи, хоч не такі знов широкі, як в африканських Нігрів. Їх очі великі й дуже приємні. А волос в них чорний, довгий і мягонький; зуби білі, а шкіра гладонька й темнявого кольору, про котру дуже дбають, щоб була все чиста.

Ті островяне, котрих звати будем Лифянами, діляться на племена. Кожде племя має свою окремішну територію себто землю, й свого старшину. А треба признати і те, що ті люде є дуже моральні, хоч при тім і дуже веселої вдачі. Все сміються та жартують. Видко, що щасливі. Але треба нам знати, що вони і не працюють тяжко, бо їх клімат і спосіб життя цього не вимагають. Але коли треба, то вони зможуть працювати так само, як і перший ліпший Европеєць. А коли знов не працюють, то люблять бавитися, балакати або співати. І тут, що найважнійше, треба завважати, що підстава їх культури є скрізь артистична. Вони є дійсні артисти в способі свойого життя. Кожде з них грає, танцює і співає. Це вже видко в них така природа, що у всьому, що вони роблять, є ритм, гармонія, ніжність і грація. Вони, так би сказати, майже інстинктово культивують красоту у всіх їхніх товариських відносинах. Вони люблять всьо, що красне. Мущини красять свою темну шкіру, а давгий волос старанно миють і гарно причісують собі й малюють. І дуже люблюються, так само як і Европейці, в золотистих або русявих кучерях. Вони також смарують своє тіло пахучими мастями. Але це роблять тільки мущини. Женщини знов стрижуться на коротко, й не вживають ніяких красок ані перфум, тільки носять на руках бранзолети і дорогі нашийники з правдивих перел і коралів. Це є їх ціла прикраса. Та хоч жінки і не строяться, щоб, мовляв, приподобатися своїм мужам, а всеж таки мужі своїх жінок там люблять і дуже їх шанують. У них жінка має велику вартість.

Також цікаве й те, що так мущини як і женщини не носять ніякого убрання аж до двайцятого або трийцятого року. Опісля вони вбираються всі однаково з винятком старшини, котрий для відрізнення носить инший пояс тай убрання в його вже більше показне.

Лифяни мають дуже музикальний голос і вони його культивують. Також дуже скоро вчаться язиків і вони є знаменитими бесідниками. Лифянська мова є мягонька й милозвучна для вуха й дуже скоро її мочна навчитися. Лифяне так гарно вміють говорити, що навіть своєї ораторської бесіди вживають при ловленню риб, котрих вважають у своїх леґендах за пів-люські істоти. Вони кажуть а навіть вірять у те, що риби, захоплені їх ораторською й чарующою бесідою, цілою лавою сунуть до берегів і даються ловити.

А тепер варта застановитись над тим, в який спосіб живуть ті примітивні люде. У них ніхто не голоде, коли в сусіда є що їсти. І ніхто там не прохає себі, то не жебрає, тільки по просту каже, що хоче їсти й йому дають. Після них помогти другому значить тільки, що помагати собі самому. „Що ти мені зділаєш нині, то я тобі те саме можу зробити завтра". Така їх засада. Вони живуть і працюють для загального добра. У них також нема злодіїв. А колиб хто що вкрав, що зрештою дуже рідко трапляється, то такого карають смертю. Але навіть коли хто бере щось, бо йому це потрібне, а властитель дивиться на це, то це не є крадіж. А знов сказати неправду, щоби когось ошукати, то в них теж велика провина. Але коли хто збрехав, бо боявся сказати правду, то в такому разі можна йому це простити.

Лифяне дуже люблять їсти, але при їді заховують як найбільшу етикету. Вони підчас їди є дуже делікатні, ніжні й свобідні. Кождий при їді помагає собі сам, не спішиться і не хапає за ліпші і смачніщі куски, бо ті звичайно належаться для женщин. При їді кождий уважає на свого сусіда. А коли чужий надійде, то сейчас запрошують його до стола. Отже видко з того, що Лифяне є дуже гостинні. Як вони заховуються при їді, й як пані Гедсфілд слушно завважала, то могли би неодного Европейця завстидати. Бо не тільки те, що заховують строгу етикету, але вони навіть не будуть їсти тої, коли другі не їдять. І навіть найменшим кусником Лифянин ділиться з другим. А це все робиться делікатно так, щоб нікого не образити.

Оповідають, що за давних часів Лифяне були також канібалами, значиться, живились і людським мясом. Але вони це робили тільки з конечности. Це було колись давно, а тепер вже того нема. Зі зростом їхньої культури і канібалізм затратився. Позісталося в них ще хиба те, що вони з великою пошаною відносяться до вмерлого й ніяк трупом не бридяться. „Чому", кажуть, „маємо ним бридитися, коли ми його колись їли?" Так само вони і смерти не бояться. А надзвичайно вони чистоту люблять. До гною все чують якусь відразу і навіть ніколи не уживають його в рільництві.

Для Лифянів море то публичне місце забави, так як в нас парки. Вже маленьких дітей, що ще ходити не вміють, купають в морю. І діти там вчаться плавати так як і ходити без всякої помочи і інструкції.

Для старших віком ті островяне мають велику пошану. І не тільки вони шанують старців, але молодший все поважає старшого від себе. Нераз трапляється як у церкви сидить на осібній лавочці прокажений. Тоді здоровий чоловік або і жінка присідаються до нього, бо їх це болить, що такий нещасний чоловік, которого всі уникають, мусить сидіти сам, бо нема в його приятеля. Або знов коли два приятелі давно не бачилися, то при стрічі з великими церемоніями витаються. Так само, коли оден приятель тішиться чим, то й другий буде радуватись з ним при тій нагоді, хочби навіть його це й мало обходило. Він хоче показати тим свою любов і симпатію до свого приятеля.

Лифяне поділені є на ріжні племена. І кожне племя має свого самоволданого старшину. Отже трапляється, що часами і воюють між собою. Однак війна в них провадиться з великою етикетою, котрої вони строго придержуються. З европейським способом провадження війни, де звичайно уживається підступів і всяких „триків", що зоветься стратегією, вони не є ознакомлені. Вони на таких ошуканствах не розуміються. Але коли вже має бути війна, то наперед заповідають борбу і в означеному часі починають битися. І бються горорово, як правдиві лицарям лицаре. Хоч з другої сторони вони бридяться війною. А є в них еще таке право, що женщин і дітей непрятель не сміє рушати і робити їм прикрости, як це звичайно робиться в цівілізованих краях в часі війни. У них цего робити абсолютно не вільно. І як тільки з одної сторони поляже до яких пів дозена войовників, тоді їх старшина дає знак, що війна програна. І зараз таки на місці загоджується і справа скінчена. Тай цікаве ще й те, що не ті платять воєнні кошти, що програли, але навпаки, ті, що виграли війну. Отже так дикуни воюють. А наші? Нашим хиба взяти би собі примір із тих дикунів. Дійсно, це незвичайні собі люде. І звідки вони взялися такі? Направду, що це гріх називати їх дикунами.

Та на жаль вже й вони починають псуватися. Відколи загостили до них місіонарі з Европи, відколи вони зачалися стикатись із гнилою европейською цивілізацією, то гарні їх чесноти, простоти і довіре вже поволи затрачуються. Вже заразились ті чесні дикуни европейською гнилизною. А треба нам і це знати, що „Лоялти Острови" належали до Франції більше як пів століття...

Однак поминувши все те, як пані Гедсфілд каже, островяне ті все ще відзначаються своєю честю, вірностю, веселостю, добротою і звичливостю. І, це власне робить їх інтелігентними людьми.

НІМЕЦЬКА ПРЕСА ПРО „ШПИГУНСЬКУ АФЕРУ" В ГАЛИЧИНІ.

Берлін, 2. серпня 1926.

Масові арештування „українських шпигунів" у Кракові, Львові й Перемишлі викликали в німецькій пресі живий відгомін.

Перші вісти принесли, як звичайно, власні кореспонденти більших німецьких ґазет (як „Льокаль-Анцайґер", „Таґ", „Фоссіше Цайтунґ", „Берлінер Таґеблят", „Дайтше Альґемайне Цайтунґ", „Франкфуртер Цайтунґ" і и.) вже 23-го липня, переповідаючи свіжі донесення польської варшавської преси. Одначе вже ці перші вісти, в яких говориться про шпіонажу в користь Німеччини й Союзу радянських республик, а в деяких тільки про „большевицьку" шпіонажу, появилися здебільшого з відповідними застереженнями й поясненнями щодо мотивів польських арештувань.

Один з найповажніших німецьких часописів, „Дайтше Альґемайне Цайтунґ", заквестіонував відразу справу „шпіонажі" в користь Німеччини та неістнуючого німецького ґенерального штабу, а берлінський умірковано - консервативний „Дер Таґ", в якому проф. Геч містить свої відомі огляди німецької закордонної політики, зараз же зазначив, що наглі і численні арештування української молоді — „це ніщо инше, як шикана проти українських студентів, яким недавно зліквідувало правительство протизаконно їхній університет". На гадку „Таґу" переведено арештування з метою перешкодити українському студентству зорганізуватися й обстоювати свої права в справі відновлення українського університету для 2.000 українських студентів у Польщі. Тепер українські студенти місяцями сидітимуть по тюрмах і не матимуть змоги виступити в найблищому часі як слід з зажаленнями й домаганнями перед міжнародним форумом.

І „Франкфуртер Цайтунґ" зараз при першій звістці завважала, що всі подібні вісти політичної поліції треба приймати з обережностю, бо з досвіду й теперішних аналоґічних „шпигунських" афер на Шлеську добре вже відомо, що після великого шуму та з великої маси заповідженого обтяжуючого матеріяму при судовім слідстві лишалися тільки дуже незначні окрушки.

Вслід за тими першими вістками прийшли короткі телеграми бюра Вольфа, повторені здебільшого без коментарів усією німецькою, навіть дрібною провінціональною пресою, і півофіціяльні заперечення, що німецькі військові чинники з викритою „шпіонажею" не мають нічого спільного.

Безпосередньо за тим усі важніщі ґазети помістили докладніщі статті з приводу арештувань, звязуючи їх переважно з польськими приготуваннями до найближчої сесії Ліґи Націй у Женеві й пояснюючи їх як звичайний прояв польської політики супроти т. зв. меншостей. Варшавський кореспондент „Льокаль-Анцайґера" переповідає при цьому погляди й арґументи української преси, а „Франкфуртер Цайтунґ" містить велику кореспонденцію свого варшавського дописувача, який між иншим бачить ґенезу арештувань у заповідженім през. Бартлем знесенні політичної поліції. Щоб себе рятувати й задокументувати свою рацію істнування, поліція пішла певними, втертими шляхами, що зазначилося між иншим у відомих справах Штайґера, Трояновського і т. д., й заскочила світ „нечуваним матеріялом" про „шпіонажу", „військову орґанізацію" і т. и. історії, з яких при судовій розправі лишиться що найвище так, як у процесі Дудека, якесь сумнівної вартости зізнання якогось непевного доношика. Про ненавість Українців до Поляків і про „військову орґанізацію" знають віддавна всі, між иншими і поліція, одначе дивним дивом вона счинила великий галас і сензацію щойно тепер, перед своїм уступленням. Польські тюрми переповнені т. зв. політичними злочинцями, одначе це не зменшить національної активности, яка находить підтримку в Радянській Україні, що совісним переводженням українізації створили у себе поважне українське запілля, з яким Полякам тяжко конкурувати.

Рівночасно з тим розпочала „Дайтше Альґемайне Цайтунґ" (28. липня) друкувати серію актуальних статтей відомого знавця справ національних меншостей д-ра Евальда Аменде п. з. „Між Росією і Заходом", з яких друга стаття присвячена спеціяльно українському питанню в Польщі і його міжнародньому значінню для остаточного вирішення східно-европейських справ. Третя стаття має бути присвячена Бесарабії, а остання загальним висновкам.

Очевидно, що й берлінські Українці, розкинені зрештою по цілому Берліні, приняли арештування як факт препарації відповідного матеріялу pro foro externo.

Н. Я.

ЗНОВ РОЗПУЧЛИВА ГОЛОДІВКА ПОЛІТИЧНИХ ВЯЗНІВ.

З луцької тюрми прислали до „Діла" дня 5. серпня ц. р. отсе письмо:

Дня 5. серпня 1926 розпочали майже всі політичні вязні луцької тюрми в числі біля 70 голодівку, виставляючи слідуючі домагання: 1) звільнення хворих: Галі Штайн і Віктора Крайца; 2) лікування для инших хворих у міському шпиталі; 3) приладдя до писання в келії; 4) розрідження келій і ліжка в келії; 5) допущення всіх леґальних ґазет без своевільного витинання цілих статтей; 6) поліпшення харчів і щоденна контроля кухні дижурним від політичних вязнів, що вязні одержували все, що їм належиться; 7) покінчення слідства в найкоротшому реченці; 8) усунення ставання „на бачносць"; 9) дозволення всім сидіти на проході і ще кілька дрібних домагань. До цього розпучливого кроку були змушені політичні вязні в Луцьку поведінкою нового прокуратора.

Годиться додати, що на наших очах копають хворих політичних вязнів, як Галину Штайн, хвору на сухоти і серце, що кілька разів зомліла на проході й в келії цілими годинами лежала безпритомна і доперва по довгих натираннях приходила до притомности; Віктора Крайца, сухітника в останній стадії, який плює кровю і — можна сказати — має вже почислені години свого життя. І хоч це ствердила лікарська комісія, прокуратор, присланий тут вже но „моральній санації", Сколімовський не хоче їх звільнити. Хворих не лічать зовсім, лишаючи їх на повільне конання. Доведені тою поведінкою прокуратора і лікаря, до розпуки, політичні вязні в числі 6 розпочали дня 1. VIII. 1926 голодівку, не домагаючись для себе вже нічого, тільки бажаючи шляхом голодівки прискорити повільну смерть. Коли загал політичних вязнів взивав прокуратора й представив йому їх розпучливе положення та домагався для себе людських прав, якими користуються всі політичні вязні навіть в тюрмах у самій Польщі, пан прокуратор цинічно ухилився від сповнення всяких домагань. З огляду на те єдиним виходом з цього положення була голодівка, цей крайний і одинокий засіб боротьби політичного вязня за свої людські права.

Політичні вязні тюрми в Луцьку.

ПОЖАЛУЙСТА ЗА УРАЛ.

Недавно на одних зборах у Львові один патріот розказував таке з часів російської інвазії:

В часі відвороту царських війск зпід Горлиць стрічаюся у Львові зі знакомим царським ґенералом і питаю: „Пане ґенерал, чому ви відступаєте перед Ґерманцями, хоча маєте таку силу?"

— Це є саме доказом, що ми сильні, що не боїмося Ґерманців. Хочете близше до нас, то добре, пожалуйста.

„Ну, а як Ґерманці підуть за Збруч?"

— За Збруч? пожалуйста!

„А як зайдуть у Київ?"

— Пожалуйста у Київ!

„А якби ще дальше пішли, у Москву?

— Пожалуйста у Москву, пожалуйста даже за Урал — ми вас не боїмося.

Ну й дійсно опинилася царська Росія поза Уралом, властиво поза своїми границями, головно через свою широку слявянську вдачу, що радо уступає зі своїх справ, роздає те, що має й чого не має, (Гляди Центральна Рада на Вкраїні). Просимо, просимо...

Щось подібного дасться завважити у нас тепер. Бють нас зі всіх боків, відбирають нам те все, що ми собі здобули й те, що нам належиться, лишилася нам дрібка прав, а ми замісць боронити тої дрібки кличемо: пожалуйста, ми ще й з цего уступимо, бо цего не вважаємо за основу істнування України. І так: українську мову польська влада майже усунула з уживання, ледви позволила писати адресу на звичайних листах і то без місця призначення, а ми для святої згоди кажемо: „пожалуйста", ми можемо ще й з цего уступити й адресувати-мемо цілком по польськи. І дійсно — мало осіб адресує по українськи. Навіть наші часописи приходять з польськими адресами.

А оповістки українських інституцій навіть з іменами найвизначнійщих Українців (як Лисенка) покищо появляються як двоязичні, хоча цего польська влада цілком не вимагає. Але на знак, що ми не шовіністи, що ми бажаємо, щоби братній нарід міг прочитати оповістки в культурній мові, пишемо в хлопській і культурній мові.

Але то покищо так, а щоби хлопська мова не дразнила наших сусідів, то згодом оповістки будемо печатати лише в культурній мові.

А чи українські сторони й адвокати користають з того мінімального права, щоби писати до властий утраквістично?

„Від цього не залежить доля України" говорять патріоти, та через те ми чейже не спольщимося, як що позов напишемо по польськи.

Або погляньмо на вивіски над склепами Українців. Рідко де найдете головний напис по українськи, а часто й побічного по українськи нема, хоча Жиди часто мають по польськи й по українськи (очевидно на провінції). Знаєте — пояснює запитаний купець — через українську вивіску я можу польських покупців стратити, а впрочім двоязична вивіска більше коштує і т. д. Розгляньмося довкруги себе, а з прикростю мало що не признаємо правди „Слову польському": що „люд рускі" не хоче української школи, не хоче писати по українськи, „тилько кільку вархолув монці пожиє мендзи братнімі народамі".

Така у нас широка хрунівська вдача, така схильність до уступок з крихітки прав, які маємо, так радо впроваджуємо польщину між себе і то без домагання влади, нераз прямо накидуємося з нею, що годі інакше до такого народу відозватися, як словами Куліша: „народ без путтєя, без чести і поваги".

Ті всі, що за Австрії воювали за „дурні" написи на залізнодорожних білетах і сиділи по арештах, ті, що не брали платні цілий рік, бо не одержали українських пенсійних книжочок, ті, що пишуть метрики лише по українськи і платять кари і т. д., якими то великими вони нам видаються серед теперішних піґмеїв духа. Або зі становища практичних людий, якими то [illegible]ими є ті, що за такі дрібниці наражуються на неприємности та ширять шовінізм і т. п.

Ми, здається, так далеко будемо уступати зі своїх прав добровільно і себе ополячувати, доки не опинимося поза Уралом своїх прав. А як у Росії відворот війск викликав ріжні зміни в людях та устрої суспільства, так відворот чи каригідні уступки з наших прав опамятають людий, що ще не схрунили і заставлять їх ратувати нашу мову, її права та народну честь перед тими, що самі йдуть та проводять нарід „поза Урал" прав нашої мови.

(„Новий Час"). Vigillax.

ПРО НОВОВИКРИТУ „ШПІОНСЬКУ ОРҐАНІЗАЦІЮ".

В останньому числі подали ми замітку про те, що трублять польські ґазети про нібито викриту шпіонську орґанізацію, в якій брали участь головно Українці. Сьогодня можемо подати, як по звісткам польської преси ця орґанізація виглядала.

Централя згаданої орґанізації находилася в Берліні. Там кермували нею німецькі старшини ґенерального штабу, які в цивільнім одягу переходили на територію Польщі та удержували звязок з членами Української Військової Орґанізації, які займалися шпіонажею. Шпіонськими центрами Польщі були Краків, Перемишль, Львів а навіть Варшава. Українцям нібито важко було працювати у Львові, тому вони перенеслися з цілим своїм штабом до Кракова. В Кракові арештовано Володимиру Піпчинську, дочку слідчого судді, що була урядничкою книгарні Ґебетнера і Вольфа і працювала в „Просвіті". Вона мала бути головною шпіонкою, яка діставала всі матеріяли: фотоґрафії військових обєктів, кліші, шпигунську кореспонденцію та прикази і висилала це все до Берліна й Києва. Хвилево переховувала всі ці річі в книгарні між книжками, де їх поліція й викрила. Крім того арештовано в Кракові Теофіля Семаковського члена управи мнимої „орґанізації" і Анну Гусаковську урядничку краківської дирекції залізниць.

Другим важним шпіонським центром, по словам польської преси, був Перемишль, де всією акцією кермував Волощак, нібито вбийник директора жіночої семинарії Матвіяса. В Перемишлі арештовано понад 40 осіб, між ними цивільних і військових, Українців, Поляків і одного Жида. Всіх арештованих, крім 15-ти військових, відставлено до Кракова.

*

У звязку з тою справою арештовано у Львові двох братів Хархалісів, Романа Гузара і Михайла Маркевича з Підберізців.

•

Один з німецьких часописів у звязку з нападами польської преси на німецький ґенеральний штаб, що він нібито творив шпіонську орґанізацію, подає, що Німеччина військового ґенерального штабу не має, а тим самим всі історії подавані польською пресою неправдиві.

(„Новий Час").

З ДОНОЩИЦЬКОГО СМІТНИКА.

Від часу доносів, якими старалось служити „Слово Польске" царській владі підчас останньої війни, воно вірно продовжує цю свою функцію до нині, очевидячки на далі з патріотичного обовязку. Воно систематично показує пальцем на Українців, яких треба арештувати або викинути з ріжних становищ. У ч. 216 з 8. серпня е статистика Урядовців-Українців у „доменах", яких є там за багато. Найкраще було би, якби „Слово Польске" зібрало список усіх Українців зайнятих у цілій польській республиці і поставило внесок їх виселити.

ВІДОЗВА ДО ОДНОСЕЛЬЧАН З ГЛАДИШОВА І ВІРЯНОЇ.

Вже осьмий рік минає від закінчення світової війни, тої страшної заверухи, що шаліла на наших землях, що повидирала нам наших дорогих кревних і знакомих та що одним замахом знищила наш доробок довгих літ, а ми ще по нинішний день стогнемо під тягарем її наслідків.

Незвичайно тяжко живеться нам в теперішних повоєнних часах! Неоден з нас думав, що по війні настане великий святий мир, а тут тимчасом настала велика, нещасна неволя!

На підставі мирового договору ми опинилися під владою наших побратимів Поляків, що в жаден спосіб не стараються улекшити нам в тяжкому положенні господарському, але противно, в високій степени задовжена держава польська накладає на громади нові тягарі, безпосередні і посередні податки ріжного рода і в той спосіб давить наш розвій економічний. В додатку тепер дорожня велика, брак гроша загальний, заробітків нема, а о скільки знайдесь, то дуже лихий, бо робітник на власному харчі може заробити денно заледви 3 зл., то є 3-ту часть американського доляра. Держава, замісць помагати зубожілим громадам, то видає нові устави, на підставі котрих такі тягарі, як будова і удержання шкіл, наложено цілковито на громади. Тож нічо дивного, що маємо такі громади (примірoм Маластів), де діти не ходять цілком до школи, або ходять на другі села і відбувають довгу дорогу, бо 6 до 10 км. денно.

Помалу приступають до будови шкіл, але лише при допомозі наших краянів з Америки, що зрозуміли прикре положення своїх братів в старому краю і поробили збірки (колекти) і вислали на ті цили більші грошеві суми. Приміром Реґетів одержав 200 долярів, Сквіртне 250, а Маластів 150 і инші.

Наша школа в Гладишові не була вправді спалена, але була дуже знищена і треба було власними силами поправляти, що вже до певної степени зроблено, але богато ще бракує, щоби наші діти могли з тої школи винести правдиву користь. Брак всіляких помочий наукових, мап, ґльобусів, образів до науки природи, брак книжок для бідних дітей і проче.

Щоби повисші браки усунути, щоб уможливити школі сповняти її задачу в цілій повні, а бідним дітям допомогти користати з науки, Заряд школи і Рада шкільна місцева постановили просити Вас горячо, Дорогі Краяни, щоб Ви були такі добрі і пішли слідами Реґетовян, Маластовян і Сквіртян та щоб зложили на нашу школу по кількадесять центів, а ми з одержаної суми створимо зелізний, ненарушимий фонд, котрий вложимо до каси, а з проценту будемо кождого року закуповувати помочи наукові, книжки і зошити для бідних дітей, а навіть одіж і черевики, бо у нас є досить таких дітей, що мусять цілу зиму сидіти в хаті, бо не мають в чому прийти до школи.

Просимо отже Вас, Дорогі Краяни, зрозумійте наші щирі і безінтересовні заміри і не скупіть гроша на цю гарну ціль, бож для Вас 30 чи 50 центів не зробить ріжниці у Вашому майні, а тим поможете десяткам бідних на довгі літа. За ту жертву ми і наші діти будемо Вам завсіди вдячні, а Господь Бог буде Вас благословити кріпким здоровлем, щастем і добрим поводженням.

Прийміть від нас, Дорогі Краяни, щирі і сердечні здоровлення.

Ваші знакомі і кревні з Гладишова і з Віряної:

Еміліян Ковальчик,
начальник громади.

Омелян Гривна,
управитель школи.